

CAPUT. XXVI.

„ castitatem ferantur. Et absolutione suscipiendo idonei iudicantur, qui charitatis amore Deum offensum placare toto corde non student?“ Respondendum tamen est, quod homo attritus Penitentiam accipiens toto corde studet, vehementer studet, Deum placare, et charitatis amore diligere, siquidem peccatorum dolore, et odio, necnon emendationis proposito affectus accedit ad Sacramentum, ut veniam impetreret, et gratiam, charitatemque, quibus Deum amet, obtineat. Unde amorem charitatis vere desiderat, sed nondum habet, sicut gratiam, et virtutes etiam optat, sed illis tum caret iridem. Ceterum quemadmodum ipse, quia gratia, et virtutes in Sacramento conferuntur, illis jam ornatis Sacramentum suscipe non tenetur, ita quoque quoniam amor charitatis Sacramenti ope acquiritur, amore isto incensus ad Sacramentum accedere, non debet. Imò neque proximum, quem antea odit, priusquam absolvatur, aut justificetur, diligere valet charitatis amore; hic enim in peccatore non inventur, quia ab ipsa charitate est culpam gravium omnium inimica. Quocirca ait B. Augustinus: (27) „Charitas ergo est fructus noster, quam definit Apostolus de corde puro, et conscientia bona, et fide non facta. Hac diligimus invicem, hac diligimus Deum. Neque enim vera dilectione diligenter invicem, nisi diligentes Deum.“ Cum ergo peccator Deum ex charitate non diligat, nec proximum ex charitate amat. Profectò charitatis amor erga proximum, si à charitate de corde puro, et conscientia bona prodit, deest omnino peccatori, quoniam hic impuro adhuc cordi subest, pravaque conscientia. Satis ostensum est capite XII. supernaturalem proximorum amorem cum mortisera culpa esse nequire: quapropter qui alterum odio habet, odiū deponeat, et eum amore naturali prosequi ante absolutionem obstricūs est, secus verò supernaturālē: hic enim ab ipsa charitate de corde puro, et conscientia bona, qua in justificatione confertur, manat. Dissoluta inde, quod si penitentis Sacerdoti promittat, se Deum, et proximum post absolutionem, et infusionem charitatis habitualis dilecturum, absolvendus est. Id Concilia infertur: (28) sed mihi est perspicuum, quia mandatum diligendi ex charitate Deum, et proximum jussis quibusdam alijs assimilatur, qua sine gratia, seu ante justificationem non impleretur.

17. (29) Urget tamen ille: dum amicitia inter duos disimitur, non offensus quidem, sed offensor eam primus renovare, et alterum diligere secundum natura ordinem tenetur: igitur et peccator, qui amicitiam, quam cum Deo habebat, peccato suo violavit, eam primus instaurare, Deumque amare debet ex eodem ordine natura. Verum eidem dicendum, oppositum secundum gratia ordinem evenire, quia Scriptura, et Patres concorditer clamat, quod Deus prior dilexit nos. Ubi gratia, et charitas non inventur, haud amicitia, sed inimicitia cum Deo est: charitas autem, et gratia fructus sunt amoris, quo Deus prior nos dilit, easque gratis, et absque ullo merito nostro imperit nobis: atque idcirco non homo offensor, qui amicitiam dissuit, intruditque inimicitiam, sed Deus offensus hanc evertit, illamque redintegrat. Naturalem vero amicitiam, qua inter homines esse solet, quilibet valet innovare, sed justum, et natura ordino conformius est, quod eam exsuscitet, qui dissolvit; quādōque tamen illam instaurat offensus: si autem homo, qui injuriam sustinuit, naturalem quī amicitiam denuo stabilire, cur Deus supernaturale non restituat? Præsertim, quia ista, et non illa vires nostras omnes valde superat; et ideo priorem saepè, posteriorēnumquam propria virtute regenerare valemus. Ad hanc, is qui amicitiam aliquam restaurat, præcedentem inimicitiam disrupit; inimicitia autem, qua delicti causa inter virum impium, et Deum est, dissolvit nequit, quin delictum ipsam auferatur: quis vero tollere delicta valet, nisi ille, cui dicimus: „Dimitte nobis debita nostra?“ Neque enim decepti sunt, qui quasivere: (30) „Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?“ Porro Deus peccata impio remittit, gratiam ei tribuens, et charitatem, quibus fit iustus. Dei ipsius amicus, atque dilector. Hac omnia congruant omnino veritati, eique idcirco incongruum videtur, impium ad hoc adigere, quod priusquam gratiam, et charitatem recipiat, inimicitiam exuat, novamque cum Deo ineat amicitiam.

(27) Tract. 87. in Joann.
(28) Ibidem.

(29) Hist. Probabilismi, et Rigorismi, diss. 5. c. 6. §. 3. n. 6.
(30) Marc. 2. 7.

CAPUT. XXVI.

18. Sedenim vult ille prorsus, quod peccatores ante justificationem primo, et maximo præcepto satisfacere, Deumque propterea super omnia amare debeant: et id certies inculcat, consuetis amplificationibus, et convicijs non omissis: (31) „Nonne, ait, à præcepti charitatis observantia ordiri suam conversionem debent?“ Minimè omnium, sed ab observantia præcepti fidei inchoanda est conversio, quia junta Tridentinum: (32) „Fides est humana salutis initium, fundamentum, et radix omnis justificationis.“ Addit ipse tamen: (33) „Dum justus in peccatum labitur, eximitur ne ab obligatione Deum diligendis? Ais. Quo iure? Quo titulo? Numquid qui peccavit? Numquid quia Christianus non est? Quia creatura Dei esse desiit? Absit. Dilectionis ergo mandato supremo obnoxius est. Cum autem primum hoc mandatum semper urebat, licet non pro semper, et cur tempus illud excipit, quo ad Penitentia Sacramentum accedit? Quid reponis? Non potest, cum sit peccatis irreitus?“ Utique, hoc ipsum repono, quia tutem, hæc scribis: (34) „Qui reipsa hoc præceptum implent, plusquam semel Deum amant in singulas hebdomadas. Peccatores numquam... Peccator lethali criminis inquinatus implere charitatis præceptum nequit, nisi resipiscat, peccatumque penitentia delectat... Si de peccatoribus sermo sit, isti implere divinum præceptum nequeunt, nisi Deo reconcilientur, et culpis abolitis, in gratiam sese restituant.“ Haecen ille, in quo D. Thoma conformis est asserenti, sicut dixi capite XIV. n. 7. dilectionis mandatum impleri in statu salutis, ac proinde non in statu peccati. Idipsum docent Attritionista, fatentur enim peccatores sub lege esse dilectionis, sed eam non implere, quandiu peccato subjacent: et ideo ut illam servent, eulpam penitentia delere, Deo reconciliari, ac sese restituere in ejus gratiam, debet prius. In quo ergo est Attritionistarum crimen? Quomodo dicitur: (35) „Eorum opinionem penitus evacuare charitatis evangelica legem, primumque mandatum?“ Si vero id licet nonne evacuatio hæc Concinæ ipsi doctrinam istam Attritionistarum saepè stabilienti tribuenda etiam erit? Ast in eā tradendā hos neutiquam nefaria noxa illa fœdari, sed ipsum potius suimet oblisci, aut sibi non constare dixerim.

19. Demum theses subsequentes velut doctrina sua epitomam statuit: (36) „Proprio posito primis Homo attritus, ut sit sufficenter dispositus ad Sacramentum Penitentia, excludat necessum est omnem affectum prædominantem erga peccatum, omnem prævalentem voluntatem peccandi.

„ Secunda propositio: solus amor contrarius prædominas, et prævalidus excludere potest affectum prævalidum, et prædominantem erga peccatum, sive bonum proprium.

„ Tertia propositio: Amor prædominas, qui excludit, atque exterminat omnem amorem vitiosum prædominantem erga bonum proprium, seu peccatum, est amor charitatis saltem inchoata, qua avertit hominem à creatura, et convertit in Deum, quem diligere incipit tamquam omnis justitia fontem, suumque ultimum finem.“

20. Istiusmodi theses specimen, sive ideam doctrinae sua, missis asperioribus verbis, et aculeatis, quibus adversari quasi in transitu percellit, (neque enim pacate, et mansuetis, ut ajunt, Musis arguere scit, aut sermocinari) continere ipse affirmat. Nonnulla tamen notat digna isthac habet periocha. Amor cumprimis, qui ante justificationem, ut peccandi excludat voluntatem, exigitur, non jam remissus erit, et debilis, ut communiter inquietant Initialista, sed fortis, atque intensus, nimis prævalidus, et prædominas, ita ut vincere, ac exterminare valeat affectum ad culpam, qui in quibusdam peccatoribus intensissimus, ac pene inextirpabilis videtur, et idcirco nec in ipsa justificatione semper extinguitur, sed permanere solet post eam, sicut et alia peccatorum reliquia. Cum autem amor ita perfectus gratiam secum afferat, peniten-

(31) Cap. 6. num. 6.

(32) Sess. 6. Cap. 8
(34) Lib. 1. in decalogum diss. 4. cap. 9. num. 10. Et cap. 10. num. 1. et in Compendio lib. 3. diss. 2. cap. 4. n. 14.

(33) Cap. 8. §. 6. num. 2.

(35) Laudato. c. 8. §. 6. n. 11.
(36) c. 9. §. 2. n. 22.

CAPUT. XXVI.

tes, si eum habere præviæ tenentur, justificabuntur ante receptionem Pœnitentia, quæ ob id non mortuorum, sed vivorum erit Sacramentum.

21. Deinde in plerisque peccatoribus amor, seu affectus, vel inclinatio prædomina-
nans circa peccatum nullatenus, ut opinor, est; usi quippe venit interdum, ut vir jus-
tus aut humana fragilitate videtur, aut vehementi tentatione actus, aut inopina occa-
sione abreptus magis, quam rei illicita appetitione in culpam aliquam prolabatur, et
exemplò in se reversus, facti eum piceat, et pudeat, quamquam non statim justifi-
ceretur: in eo quidem maculam, et reatum ad pœnam culpa relinquit: et numquid
præpotenter etiam, atque prævalidum ad culpam ipsam affectum, propensionem re-
linquere credenda est? Quid autem si justus ille metu gravi percitus delinquit?
Etiamne tum prævalidum amorem ad malum culpa in eo efficiet? Numquidnam B.
Petrus postquam Christum metu negavit, prævalidum, et præpotenter amorem erga
peccatum habuisse censendus est, et non potius tristitiam, dolorem, penititudinem? In
peccatoribus hujusmodi prævalidum affectum ad malum nullatenus inveniri, ob idque
neque amorem initiale desiderari dixerim, hic enim ad illum extirpandum necessarius
dicitur: et ideo peccatores præfati Sacramentum suscipere, in eoque justificari po-
terunt sine amore illo, ac propterea absque eo etiam sufficiens et materia erit attri-
tio, et preparatio. Porro si peccatores aliqui sine initiali amore justificari queunt
omnes similiter valebunt, quoniam Sacramentum utpote idem semper, eamdem mate-
riam, dispositionemque in cunctis peccatoribus exigit. Præterquamquod affectus ad ma-
lum: si peccatum habituale est, gratia unica: si actualis, atritione pellitur: si vero non
est peccatum, justificationem non impedit, et ideo amor, qui illum ante justificationem
eradicet, non est necessarius. Conversio similiter ad Deum habitualis fit gratia
ipsa, actualis amore concomitanti: ante justificationem fit quoque conversio quadam
imperfecta, sed hoc dolore, et timore seu atritione peragitur iuxta illud Tridentini:
Si quis dixerit, gehennæ metu, per quem ad misericordiam Dei de peccatis do-
lendo confugimus, &c.⁴ Unde neque ad conversionem peccatoris opus est initialis
amor. Plura ex his supra stabilita manent: at ut ipsem Concina ait: (37) „In gra-
vissima controversia vix et repetitiones, et prolixitates vitari queunt.“

(37) Cap. 8. §. 6. num. 10.

CAPUT. XXVII.

*Imago peccatoris gehennæ metu ad Deum redeuntis à P. Concina
adornata consideratur attentius.*

1. **P**lator hic novellus, et minime imperitus peccatoris resipiscens, ac sese ob
inferni timorem convertentis ad Deum, sic effigiem exornat: (1) „Audi
filium prodigum patrem alloquenter. Doleo pater, et quām valeo, vehementer do-
leo, quōd peccaverim. Antea flagitos, et scelerata vita veniam enixa rogo, effla-
gitoque. Ingensis hereditatis tuæ adeundæ amore deflagro, firmaque concipio spem,
camdem assequendi. Sed quia toties peccavi contra mandata tua, vehementer timeo,
ne illam sim amissurus: et ob hunc timorem subeundi tam grave damnum, ve-
hementer me penitere peccasse. Scias tamen velim, mi pater, quod intus in corde
meo latitat, non amor erga te, erga bonitatem tuam, cuius nec leven, inchoatam
que scintillam exterior; sed solus timor damni sustinendi, sola spes opulentis patr-
monij obtinendi unica mihi est, ad te redeundi causa. Non te amo amantem; sed
te timo penas, et supplicia minitantem. Non amo bonitatem tuam erga me pro-

(1) Cap. 8. §. 6. num. 3.

CAPUT. XXVII.

, fusissimam, sed reformido exherationem meam mihi perniciosissimam. Hanc here-
ditatem concupisco: et ex hoc concupiscentia amore erga dicitias tuas, spes in me
consurgit, easdem assequendi. Ama ergo pater filium te non amantem, sed perti-
mescentem. Ah fili nequam, et indignissime! Siccine patrem alloqueris? Apage in
malam crucem: Ah clementissime pater! Tempera, quaso, parumper indignationem
tuam. Si meus te sermo concitavit, causam cur ita locutus fuerim, audire, supplex
deprecor, efflagitoque, ne dedigneris. Theologi illi, Magistri illi, quos tumet, o
pater, pro conscientia mea regimine mihi assignasti, hanc me docere doctrinam.
Isti praefatū sermonem altius animo meo imprimerē contati sunt. Isti, isti, inquam,
mihi suasere, haudquaque necesse esse, ut in hac mea penitentia, et reconcilia-
tione te vel inchoatæ charitatis, et initialis amicitia dilectione prosequar; sed suffi-
cere, ut ob clodium, penarumque metum de peccatis meis doleam, amoreque con-
cupiscentia erga infinitam hereditatem tuam mihi obveniendam ardeam. Hanc ser-
vile doctrinam, o pater, egomet vel ipso lumine, quo me magna clemens per-
fudisti, ut falsam, communique sensui adversantem reputabam. Quid Ipse dicebam:
inimicus, offensorque evasi amantissimi patris mei; et novum amicitia fodus cum
eodem instaurabo, quin illum sincera charitate, suavique benevolentia redarem? Quid?
ille me charitate impense diligit, et ego ipsum ob hereditatem possidentam dum-
taxat concupiscam? Dum talia effari audierunt Theologi tui, continuo vociferantes,
me tetrici rigoris, stultitiae insimularunt, et velut heretica sententia fautorē re-
darguerunt, quarum vocum strepitu perterriti, illorum tandem placitis ausulta-
vi. Adjecerunt illi colummodo, ne illos gravare, ut mihi caveam, videar, postquam
in ius hereditatis capienda restitus, et plene, media absolitione, tecum reconciliatus fuero, me postea mortis tempore, singulique quinquenniis, biennijsque semel
saltē te charitatis amore prosequi debere. Illos ergo, pater optime, redargue, in-
crepa, in illos, non in me animadvertisco. Hac est autem viva imago peccatoris,
qui solo gehennæ timore, et spe beatitudinis aeternæ obtinenda, et dolore amitten-
da concussus ad Deum reddit, ut cum eodem reconcilietur, omni amore, vel ini-
tiali erga illius bonitatem sublat. Ex inimico amicus fieri vult; et amare amicum
patrem non studet, non curat, non nescit?

2. Deprompta est effigies isthac ex Opere de Re Sacramentaria Renati Drovven
(2) in quo et alia Initialistatum, qui post eum scripsérunt, argumenta præcipua com-
periuntur: id tamen occuluit pictor nuperus; et ut effigiem ceu propriam posset ven-
ditare, nonnulla eidem addidit ornamenta, quibus venustior, atque eleganter facta
est: eaque velut nova agide adversus Attritionistas sape utitur, nimurum in Theolo-
gia Christiana, in istius Compendio, necnon in Historia Probabilismi, et Rigorismi:
ceterum illi neque od id elingue, neque silicei efficiuntur, sicut ijs olim eveniebat,
qui Medusa caput in clypeo illo aspergabant: (3)

, Passimque per agros,
„ Perque vias vidiisse hominum simulacula, ferarumque
„ In silicem ex ipsi visa conversa Medusa.“

Conspicet igitur Attritionarius quilibet, intentisque luminibus contemplabitur imagi-
nem concinianam, offendeturque non pauca, quæ ipsi non parum displiceant, et illa, nil
timens, impugnabit: contra ipsa quidem, aspergue decora est; parerga tamen quaz-
dam habet, quæ veritati incongrua, Religioni invisa, et archetypo reluctantia videri
poterunt. Ea hic est trutinare, et cum præceptonibus hucusque traditis conferre.

3. Attritus homo, qui in hac imagine describitur, præter timorem, et dolorem,
fidei quoque, speci, aliisque operibus supernaturalibus afficitur, ipsisque ornatus ad Deum
culpatum suarum veniam petitorum convertitor. Quapropter gratis asseritur, quod ho-
mo ille Deum non diligt, etenim eum revera amat, haud quidem ut in se bonum,

CAPUT. XXVII.

sed ut sibi optimum, atque beneficium; et ideo non solum ejus divitias, sed et ipsum, ejusque bonitatem vera dilectione prosequitur; concupiscentia quippe amor, quo spei causa exornatur, non fictitious, sed verus, imo et supernaturalis est, includitur enim in desiderio regni coelestis, seu Dei fraendi, quod pertinet ad spem, ac propterea supra naturam esse debet, sicut spes ipsa, et ejus desiderium: (4) „Motus (amoris), inquit D. Thomas, in desiderio includitur, sicut causa in effectu; desideratur enim aliquid quasi amatum. Ipsa vero spes desiderium quoddam importat, cum quadam animi eretione, quasi in quoddam arduum tendens. Sicut ergo simul est motus cognitionis cum motu amoris, ita motus amoris cum motu spei, vel desiderij; sicut enim apprehensum movere amorem, ita amor movet desiderium, seu spem.“ Amor itaque spei, vel ad spem, ejusque desiderium pertinens attrito, et speranti inest homini, et ideo immerito dicitur: „non amor erga te, erga bonitatem tuam, cuius nec levem, inchoatamque scintillam exterior.“ Duplíciter etiam veritati hac obsistit propositio: „Non te amo amantem. Siquidem penitens vere amat Deum, et Deus contra peccatorem penitentem nondum amat, quoniam adhuc impius est, et: (5) „Odio sunt Deo impius, et impietas ejus.“ At peccatori, cui primo nec scintillam amoris donabat, postea amorem concupiscentia erga patris divitias, cœlestis patrimonium, infinitamque hereditatem ultro concedit; et amor isthic non semper scintilla, sed ingens etiam flamma quandoque esse solet in corde peccatoris, sicut et dolor esse valet acerbissimum ex ipso dicente: „quam vallo, vehementer doleo.“ Deo autem, qui peccatorem non diligit, maximam erga illum dilectionem tribuit: sed neque in hoc sibi constans videtur; nam dum prodigus ait: „ama ergo, pater, filium te non amantem:“ aperte innuit, se a patre non diligi, alioquin frustra amorem posceret paternum; et postmodum pater ipse, amans, amantissimus, et filium charitate impense diligens nuncupatur.

4. Præterea dum prodigus sciscitur: „Inimicus, offensorque evasi amantissimi patris mei, et novum amicitia fœdus cum eodem instaurabo, quin illum sincera charitate, suavique benevolentia redamē?“ dum hæc, inquam, exquirit, respondendum illi est: neutiquam novum amicitia fœdus instaurabis, quin patrem benevolē, et ex charitate redames: verum hæc redamatio non cum peccato, sed cum gratia esse debet. Similiter dum querit: „Ille me charitate impense diligit, et ego ipsum ob hereditatem possidendam duntaxat concupiscam?“ Eidem itidem dicendum: nedum ob hereditatem possidendam patrem concupiscere, sed etiam propter ejus infinitam bonitatem, seu ut in se bonum, optimum, maximum, et propter se ipsum summe diligibilem amare teneris: amor tamen iste non initialis, imperfectus, et peccati socius, uti Concina præcipit, sed perfectus, culpam arcens, et gratia habens consortium, ac propterea non antecedens, sed concomitans sit oportet: ante justificationem Deum, ejusque divitias, qua te beatum efficiant, concupiscas, satis est, neque enim nobilioris dilectionis id temporis es capax; sed in ipsa justificatione, dum gratia, et charitate, perfecta scilicet dilectionis fontibus ornaris, charitatis amore ipsum prosequi, obstricās es.

5. Sed numquid imago hæc prototypo suo ad unguem respondet? Mi saltim eidem nimil assimilis non videtur. Filium prodigum, ejusque conversionem in illa adumbrare, summa piæ cura est, et id graphicæ præstat, sed circa verum: quandoquidem conversionem prodigi amor hereditatis adeundæ, spei opulentí patrimonii consequendi, divitiarum concupiscentia, et exhereditationis formidini uti causa unica tribuit: id tamen nedum veritati, sed et Evangelio adversum est enarranti, prodigum petuisse prius a patre portionem substantiæ, qua ei contingere, ipsamque dissipasse vivendo luxuriose. Unde præve amor hereditatem obtinende, et perdenda formido illius assuntur orationi, jam enim hereditatem acceperat, ac prodegerat, atque idcirco non ut filius, et heres, sed ut mercenarius apud patrem recipi exoptavit dicens: (6) „Jam

(4) De veritate q. 28. a. 4. c.

(5) Sap. 14. 9.

(6) Luc. c. 15. 19.

CAPUT. XXVII.

„non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis.“ Commentum similiter est, quod de rigore, stultitia, et hæresi Theologis Attritionarii prodigus, seu piæ affligit: plurimi namque inter eos sunt, qui nec rigidam, nec stolidam, nec hæreticam putant Initialistarum sententiam. Sed iniquius adhuc est, quod eisdem Attritionariis, quin ulla excipiatur, attribuit, eos nimis adjeçisse, hominem Deo reconciliatum, seu jam justificatum mortis tempore, semelque singulis quinquenniis, bienniisve Deum ipsum charitatis amore prosequi debere. Et hac piæ eruditæ, dum Attritionistas gravare rennis, asserere audes? Hoc non est gravare, non est calumniari, non est convicari? Sed obsecro te, ne statuas illis hoc peccatum, quoniam sententia ista de biennali, quinquenniali, et mortis hora adhibendo amore, partim damnata, partim damnabilis est: quomodo itaque absque injuria poterit Attritionists generatim adscribi? Numquid Victoria, Sotus, Canus, Joannes à S. Thoma, Gonetus, Wigandius, Gottus, aliquis tuimet Ordinis Attritionarii nobilissimi improbam doctrinam illam umquam tradidere? Imo attritionis assertores permitti oppositione sectantur, et præcipiant. Quid autem si alii aliter senserint? Numquid de alienis erroribus argundi, aut respondere ii, qui bene sapiunt, obstriceti sunt? Pauci olim, nullus fortasse hodie, istrique non quæ Attritionists, sed quæ humanitus lapsi errorem illum seminarunt: yet hoc tibi sufficit, ut Attritionarii indiscriminatim hanc inferas calumniam, eis videlicet ejusmodi aberrationem adjudicandi? Ego similiter, si id tibi fas, possem asserere, Anti-Attritionistas Lutheranismum, Rigorismum, Bajanismum, Jansenismum, Quesnellismum penitentiam à se direxisti tradere, quia illorum aliqui Quænallista, Jansenista, Bajanista, Rigorista, et Lutheran fuere. Hoc tamen absit a me quam longissime, quod tam charitas christiana, quam Alexandrina jussio merito imponat.

6. Verum enim vero quoniam piæ noster Attritionistas de doctrina prava indesinenter appellat, justæ defensionis ergo ostendendum est, Anti-Attritionistas eodem potius morte laborare. De haec vero re id solummodo dicam, quod certum, ac notum sit, narrari que idcirco valeat sine prejudicio charitatis, et obedientia iuremerito jussioni illi exhibenda. Martinus Lutherus Anti-Attritionarius fuit: siquidem, ut constat ex ejus verbis cap. VI. n. 10. relatis, penitentem formidolosa attritione perculsum absoluzione censuit indignum, quoniam attritio ea solo timore damni, ac sine amore justitia concipiatur, et voluntate peccandi non excludit: quibus etiam de causis attritionem esse malam affirmavit. Catholici vero Anti-Attritionists attritionem bonam quidem fatentur: at eisdem utuntur momentis ad impugnamandam ejusdem attritionis sufficientiam. Ipse met Concinna in prolixi admodum Auctorum censu, quem in sua opinionis turamentum efformat, (7) producit Hugonem à S. Victore, Ricardum Victorinum, Robertum Pullum, Guillelmum Antisiodorensem, S. Albertum Magnum, Alexandrum Aleensem, S. Raymundum, Vincentium Bellavacensem, S. Bonaventuram, S. Bernardinum, Gabrielem Biel: it tamen, eodem Concinna teste, (8) Contritionistarum errori adhaerent, docentes, ad Sacramentum Penitentia suspicendum requiri contritionem perfectam, qua charitate habituali, et sanctificante gratia formetur. Pro amoris necessitate sunt Michael Bajus, Cornelius Jansenius Episcopus Irenensis, Joannes Neer Cassel Episcopus Castoriensis, Petrus Nicole, Antonius Arnauld, Petrus Henricus à S. Ignatio Carmelita, Paschalus Quesnellus, qui apud nos sunt Autores prohibiti. Plures insuper laudat Concinna, quorum nomina reperiuntur in Indicibus Expurgatoriis Inquisitionis Generalis Hispania, (9) haud quidem quod hæretici fuerint, sed quia nonnulla spongia digna tradiderint: hujusmodi sunt Cardinalis Cajetanus, Albertus Pighius, Cornelius Mussus, Cornelius Jansenius Episcopus Gandavensis, Gentianus Hervetus, Ruardus Tapperus, Joannes Medina, Martinus Eisenegreinius, Franciscus Samarinus, Didacus Stella, Joannes Molanus, Jacobus Gualterius, et ali, quos omitto. Præterea omnes fere hæretici Janseniani sunt Initialista, et propositiones Bajanæ, Quesnelliæ, et similis farina alias, quæ Vaticani fulmen subie-

(7) Cap. 8. §. 7. n. 2.

(8) Cap. 1. n. 5.

(9) Edit. 1747. et. 1790.

CAPUT. XXVII.

te, non Attritionarii, sed Anti-Attritionarii propagurantur. Qui ex his Catholicis sunt, sententiam defendunt haec non damnatam: sed momenta, quæ ut eam stabiliant, producunt, doctrinis contingere videntur, quem jam ab Ecclesia fulgurata sunt, ut sepius in hac Dissertatione probandum assumo. Imo illustriores ex ipsis hereticos suspicionem apud plurimos passi sunt, ut patet in Laurentio Bertii, qui ut à labe ista purgaretur, multa scripsit, et in Natali Alexandro, cuius opera nec Romæ, nec Hispaniæ plauerunt, et ideo legi ibi non permittuntur, nisi correctionibus, et animadversionibus Rongaglia castigata. Ipse etiam unus fuit ex quadraginta Doctoribus Sorbonæ subscribersibus famoso conscientiæ casui, qui præsentí sæculo incunæ tot dissidias suscitavit in Gallia. Initialistis adscibti poterunt Doctores hi, quoniam casus ille, cui subscripti serunt, prater Jansenianum virus, insufficientiam attritionis, et amoris necessitatim amplectebatur. Sed licet tot fuerit Initialistarum Doctorum auctoritate, et subscriptione munitus, damnatus est à Clemente XI, et Inquisicio Hispana eum etiam in suis Expurgatoriis collocavit. (10) At P. Natalis ubi Petrus per Clementem locutus est, humiliiter acquevit, et palinodiam cecinit. Nec audiendi sunt, qui ejus retractionem formidini tribuant anitrendæ pensionis, qua à Clero Gallicano donabatur. (11) Quæ hucusque dixi, assatim produnt, Anti-Attritionistas illibata, ac incorruptæ doctrinae nec censeri, nec extitisse omnes. Nihil tamen his moratus Concilia prædictum album confixit, in quo ultra Contritionistas, et eos, qui sana semper non docuerunt, aliquos item reperio, qui meo iudicio, ad Attritionistas spectant, uti sunt D. Thomas, S. Carolus Borromeus, Dominicus Soto. Et ideo, qui de Autoribus aliis innumeris, quos census ille complectitur exactam habuerit notitiam, qua ego certe careo, plures insuper, ut reor, inveniet, qui non mere Initialista, sed vel errantes sint, vel Attritionista.

7. Denique concinniana imago, ut ad eam iterum oratio convertatur, sicut falsitate concepta, et expressa est, sic falsitate quoque concluditur, ajente pictore: „Ex inimico, co amicus fieri vult, et amare amicum patrem non studet, non curat, non nititur.“ Quod quidem veritati obstat, nam pater ante justificationem non est amicus, sed inimicus; et insuper homo penitens nititur reapse, curat, et studet patrem amare; sed quia gratia, et charitate, queis eum diligat, ob sua sceleris privatus est, penitentia ducit patrem ipsum dolenter adit, veniam humiliter precatur, credit item, sperat, timeret, confitetur, et Christi suscipit Sacramentum. Hæc et alia præstat, ut amissam charitatem, gratiamque redipiscatur, quibus Dei amicus fiat, et dilector. „Numquid autem qui hæc omnia operatur, non nititur, non curat, non studet amare patrem? Ceterum necesse erat, quod imaginis hujus extrema primis amissum responderent. Et hinc concijsa licet, in ea adornanda amplius elegantia, quam natura, et philodico suo genio magis, quam vertutati egregiæ artificem induisse, ea usum licentia.

(12) Pictoribus, atque Poëtis

„Quidlibet audendi semper fuit aqua potestas.“

(13) „Sed tamen amoto quarum seria ludo:“

etenim nedum veritati, sed et Religioni pictura isthac suspecta videtur, et subnimicita: in ea namque concupiscentia superne hereditatis, amor divini patrimonii, desiderium celestium divitiarum, dolor de peccatis ex beatitudinis amittende timore ortus, ac properetra actus fidei, ac spei, quibus cum sunt affectus illi, non multum probantur, siquidem peccatoris conversio hisce causis, vel operibus peracta reprobatur compertissime, uti responsio indignatione plena, quæ patri affingitur, palam ostendit; hac autem conversione improbata, et actus quibus peragitur, consequens est improbari. Id vero qui cohæreat cum doctrina catholica, ii quorum interest, de rebus hujusmodi judicare, viderint. Ipse quidem coherentiam illam non video: si tamen insipientia meæ id adjudicare velis,

(10) V. cas de conscientie.

(11) Mémoires Chronologiques, et dogmatiques, pour servir à l' Histoire Ecclésiastique depuis 1600. jusqu'en 1716. avec des réflexions, et des remarques critiques. Tom. 4. Juillet. 10. 1701.

(12) Horat. in arte.

(13) id. 1. Sat. 1.

CAPUT. XXVII.

per inc licei omnino, perferam libertissime; sed ignoratioñis hujusc rationem reddere, aquum habeo.

8. Igitur juxta fidem, supradicta opera, eti charitatis amore stipata non sint, bona debent censer; et insuper is, qui beatitudinis aeterna vel obtinenda, vel non amittenda instinetu aliquid agit, licet charitatis ipsius caret sodalitio, innoxie, imo utiliter operatur. Hæc est Ecclesia doctrina, siquidem Alexander VIII. sequentes theses, quæ oppositum astruere videbantur, damnavit:

10. „Intentione, qua qui detestatur malum, et prosequitur bonum, mere ut cœs, lestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.

11. „Omne quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.

12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, et etiam videantur credere, non est fides divina, sed humana.

13. „Quisquis etiam aeterna mercede intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non carer, quoties, intuitu licet beatitudinis, operatur.

14. „Timor gehenna non est supernaturals.

15. „Attritio, quæ ex gehennæ, et poenarum metu concipitur sine dilectione benevolientia Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.“ Harum thesim proscriptio planissime ostendit, operationes eas, quibus homo attritus, et charitatis amore adhuc destinatus ad Deum convertitur culparum suarum veniam ab eo deprecans, supernaturales, ac Deo ipsis gratas esse; et idcirco hujusmodi conversionem à Patrem coelesti nullatenus rejici, sicut in homini istius imagine conciniana reprobari singitur, dum filius nequam, atque ingratissimus ipse dicitur, et in malam cruem amandatur.

9. Præterea indignatio, ac responsio, quæ patri in hac pictura tribuuntur, aliquantum ad has Quesnelli propositiones ab Ecclesia reprobatas accedere item videntur.

45. „Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corruptam.“ Opera itaque attriti homini, qui timore ad Deum configuit, eti amoris consortio careant, non corrupta, sed incorrupta, ipsique proinde fructuosa, ac Deo non ingrata sunt, proptereaque consumgium illud nequit à Deo reprobari.

46. „Cupiditas, aut charitas usum sensuum bonum, vel malum faciunt.“ Igitur sine charitate usum sensuum, ac similiter quivis actus alias bonus esse valet: eti autem bonus, quomodo à Deo rejici poterit? Apertius autem hanc videtur thesim amplecti inquiens: (14) „Mala voluntas amore illicito, et carnali prosequitur creaturam. Ergo ut destinat esse mala, et revocetur ab hac carnali voluptate, et bona esse incipiatur, amor coelestis, et divinus directe oppositus necessarius est, ut inquit. S. Augustinus in Enchir. cap. 117. Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas.“ Ast Augustinus non de initiali, sed de perfecta, ac justificantे charitate loquitur, siquidem ante verba ista ait: „Sine Dei dono, id est, sine Spiritu Sancto, per quem diffunditur charitas in cordibus nostris, jubere lex poterit, non juvare.“ Igitur ubi charitas justificans non est, regnat cupiditas, seu concupiscentia, quæ ad peccatum inclinat, ut docet Tridentinum; (15) et ideo nos ad peccatum trahit, actionesque nostras corruptit aliquando, ac non semper, altoquin absque charitate justificante nulla essent in nobis bona, quod falso est; consistunt enim sine illa fides, spes, et Religio, ac proinde eorum etiam opera. Videsis. cap. IX. n. 42. Deinde inter amorem malum creatura, et amorem bonum Creatoris, amorem medium respire videtur, qui bonis, vel saltem non malus sit: atvero illum rejicere non permettit hæc, et antecedens propositio damnata, sicut nec ista, quam Alexander VIII. reprobavit: 7. „Omnis humana actio, deliberata est Dei dilectione, vel mundi: si Dei, charitas Patris est: si mundi, concupiscentia carnis, hoc est mala.“

47. „Obedientia legis profluere debet ex fonte; et hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, et Dei gloria ejus finis, tunc purum

(14) cap. 7. §. 5. n. 8.

(15) Ses. 5.

„est, quod apparet exterius, alioquin non est nisi hypocrisis, aut falsa justitia.“ Lex peccatori jubet credere, sperare, timere, dolere de peccatis, et ad Deum converti: et ideo dum actus istos exequitur, licet charitas, et amor absint, legi revera obedit: et nunquid autem cum legi paret, sperni a legislatore valebit?

48. „Quid aliud esse possumus, nisi tenebrae, nisi aberratio, et nisi peccatum sine fidei lumine, sine Christo, et sine charitate?“ Aberrat utique, si pictura assensu adhibetur, a salutis inquirende via, is, qui sine charitate ad Deum redit: ipsum namque non ut Salvatorem benignum, sed ut iratum judicem, ac sibi immitem reperit.

49. „Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.Opera itaque peccatoris metu ad Deum conversi, ut intentio obedientia legis, attrito, seu dolor, et timor, necnon actus fidei, et spei, et si fiant sine amore Dei, bona sunt: ast ceu mala representat ea conciniana imago, in qua Deus illa respuit indignabundus, sicut etiam ejus conversionem istis operibus effectam.

50. „Frustra clamamus ad Deum, Pater mi, si Spiritus charitatis non est illi, qui clamat. Frustra autem in hac imagine peccator clamat ad Patrem, siquidem idcirco quod charitatis Spiritu ornatus non sit, a patre penitus despicitur.

53. „Sola charitas christiano modo facit actiones christianas per relationem ad Deum, et Jesum Christum.“ Idipsum innuere quoque videtur imago illa; quoniam penitentis hominis actiones, quod charitate non informantur, perinde ac si christianæ non essent, nec christiano modo facit, aspernante habentur in ea a patre.

54. „Sola charitas est, qua Deo loquitur, eam solam Deus audit. In imagine autem pater audire filium detrectat, quia deest illi charitas: hoc vero quid aliud est, quam asserere, quod solam charitatem audit Deus?

55. „Deus non coronat nisi charitatem; qui currit ex alio impulsu, et ex alio motivo, in vanum currit.“ Juxta imaginem qui non ex charitate, sed ex alio motivo, impulsuque, nempe ex timore pœnae ad Deum currit, in vanum currit, etenim non misericordiam reperit, sed despectum.

56. „Deus non remunerat nisi charitatem, quoniam charitas sola Deum honorat.“ Ast imago Deum sola charitate honorari, similiter innuit, nam pater conversionem peccatoris eum timentis, et consequenter opera supernaturalia, quies conversione illa peragit, quod charitatis societatem non habeant, prorsus aspernatur: id vero minimè praetaret, si ipsum honorarent opera illa.

59. „Oratio impiorum est novum peccatum, et quod Deus illis concedit, est novum in eos judicium.“ Hoc pariter indigit pictura illa, nam impius, qui timore percitus ad Patrem orat, perinde ac si noviter in hoc ipsum offenderet, acerbissime increpatur; et quod ei conceditur, non est culparum venia, quam quæsiat, sed novum iudicium, et hoc durissimum, cum in malam cruxem projiciatur.

60. „Si solus supplicii timor animat penitentiam, quo hac est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.“ Ad hanc itidem imago dicit, nam juxta illam qui supplicij timore penitet, non misericordiam, quam optat, sed supplicium, quod fugit, apud Deum invenit: id vero nonne penitentem illum in discrimen desperationis adducit?

66. „Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem sicuti bestie, sed per fidem, et per amorem sicuti filii.“ Atvero Concinca in sua effigie vult, quod peccatores non timore, sed amore ad Deum convertantur: attamen ex thesis hujuscemodi damnatione peccator ut Deo appropinquet, sive ad eum redeat, et convertatur, non amore, sed timore eget. Flagitijs, quo sordidatur causa, haud Dei filius, sed peccati ipsius, ac Satana servus est: (16) „A quo enim quis superatus est, huius et servus est;“ cum autem servi timore, sicut amore filii agantur, non dilectione ut filius, sed metu ut servus ad Dominum accedit, eique inservit peccator. Et in hoc bestijs ipsis aliquan-

(16) 2. Petri 1. 19.

tum assimilatur, quo timore etiam potius, quam amore obedire consuescant: sed ipsum inter ac bestias hoc interest, quod in his naturalis, in peccatore resipiente supernaturalis est timor. Nec te, quod bestijs peccatore conferam, mevere debet: ex quoniam inestimabilem, ac pene divinum, quem illi gratia prabit, peccando amisit honorem, ipsis par, quinimo et pejor ob improbitatem suam factus est: unde dicitur: (17) „Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.“

67. „Timor servilis non sibi representat Deum, nisi ut dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.“ Eodem prorsus modo timens Deum serviliter ipsum comperit in imagine conciniana: durum nimis, et intractabilem, quoniam fieri ad misericordiam non vult: imperiosum, quia hominem illum in malam rem severius abire jubet: injustum, quoniam eumdem, dum jussa illius exequitur, credendo, sperando, timendo, ac similia opera agitando, a se abicit iracundè.

10. En quo pao conciniana imago, et doctrina, quamquam dannata minime sint, ad quiescianas theses nonnulli accedunt: imo et Tridentino non admodum conformes haberit fortasse poterunt: siquidem peccatoris conversionem metu penarum, et dolore exinde nato, attritione videlicet peractam reprobare illa audent: id autem fieri nequit, quin attritio ipsa, seu dolor, et timor hujusmodi reprobarunt: at si reprobantur, Concilio aperte contradicunt decernenti: (18) „Si quis dixerit, gehennam, metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, anathema sit.“ Concilio hic probantur gehenna metus, dolor de peccatis ex illo ortus, nempe attritio, et confusum ad misericordiam Dei, seu conversio, quo ob dolorem illum, et timorem fiat: ast Concinca in sua imagine patrem celestem hec omnia, perinde ac si mala essent, aspernantem inducit. Nec interest, quod charitas absit; nam opera illa etiam sine charitate bona, et supernaturalia sunt, ut patet ex supradictis, et idcirco a Deo, qui mala unicè odit, improbari nequent, ac sperni. Deinde ipsam Synodus declarat, ut sapientis dictum est, attritionem ex metu conceptam donum Dei, et Spiritus Sancti impulsu esse, quo penitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Porro attritionem hanc absque charitatis amore plerisque repeteri, nemo inficias ibit, nisi propositioni 15. ab Alexandro VIII. proscripta favere velit. Sedenim et numquid Pater caelestis attritionem ipsam, quod sine charitate sit, respuerit iratus, sicut respucetur in imagine conciniana? Numquid dona sua ac Spiritus Sancti impulsu, et adjutorium contemnet? Numquid penitenti, dum est ab eo motus, et adjutus viam sibi ad justitiam parat, irasci dicendum est? Numquid a se tunc illum projiciet? Hoc profectò idem esset, ac penitentem vocare, et repellere; ad justitiam paratum; et imparatum efficere; viam salutis eidem aperi, et claudere, quo indeprehensibile est.

11. Sed quod caput est, neque Scriptura Divina pictura illa, in qua pater ecclesiæ exprimitur, penitentem iracundè repellens, qui ad ipsum timore, et dolore plenus veniam precarius accesserat, nimium congruit: alter namque Scriptura ipsa peccatori patrem exhibet. Illa ait: (19) „Pius enim, et clemens est Dominus Deus vester, et non avertet faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum:“ et peccatori ad ipsum revertentis succensus, indignationis potius, quam clementia, ac pietatis signa exhibebit? (20) „Ecce oculi Domini super metuentes eum, et in eis, qui sperant super misericordiam ejus, ut eruat a morte animas eorum, et alat eos in fame:“ et eum, qui sperans, metuens, ac esuriens ad ipsum accedit, ut saturretur, et a peccati morte eruantur, ita aversabitur Dominus, ut neque se coram sistere patiatur? (21) „Suavis Dominus universis, et miserationes ejus super omnia opera ejus:“ et peccatori metu penitens neque miserationem, neque suavitatem, sed iracundiam in eo reperiet? (22) „Voluntatem timentium sefacit, et depreciationem eorum exaudiens:“

H h

(17) Ps. 48. 13.

(18) Sess. 6. can. 8.

(19) Ps. 144. 9.

(20) 2. Paralip. 30. 2.

(21) ibi 12.

CAPUT. XXVII.

235.

234. **CAPUT. XXVII.**
 Et peccatoris ad eum timore confugientis deprecationem spernet, ac voluntatem? (23) „ Quis invocavit eum, et despexit illum? „ Et despiciet nihilominus penitentem, qui meo actus ipsum invocat? (24) „ Inventus sum a non querentibus me: „ Et cum quarens meticulosus penitus non inveniet? (25) „ Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, et contradicentem: „ Et peccatori non jam contradicenti, sed credenti, et ad eum revertenti manus suas, ut a culpa surget, denegabit? (26) „ Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus: „ Et dum male habens suam quarens salutem, divinum adit Medicum, rejeicendus ab eo est? (27) „ Non veni vocare justos, sed peccatores: „ Et peccatorem ad eum redemptorem despiciet? (28) „ Hic peccatores recipit, et manducat cum illis: „ Et resipiscentem prodigum, qui apud ipsum recipi, et cum eo manducare exoptat, in malam crux amandabit? Una ova amissa ex centum, quas habebat, (29) „ Nonne dimitit nonaginta novem in deserto, et vadit ad illam, quae perierat, donec inveniat eam? „ Et cum ovem desperitam reapse comperit in peccatoris persona sponte ad eum regrediente, eam derelinquet, et a se abicit? (30) „ Cum invenierit eam, imponit in humeros suos gaudens: „ Et dum ovis ipsa ultra se illi offert, ira accusans eam in caulam suam optimus pastor admittere recusabit?

12. Denum misericordia Dei quamquam indigentibus cunctis munificentissime subveniat, potissimum tamen illis, qui ipsum timent, redipiscendo salutis subsidia prastare videtur. Unde ait David: (31) „ Secundum altitudinem cœli a terra corroboravit misericordiam suam super timentes se... Quomodo miseretur parter filiorum, miseritus est Dominus timentibus se... Misericordia autem Domini ab atero, et usque in aeternum super timentes eum.“ Ecclesiasticus similiter inquit: (32) „ Mentientes Dominum sustinet misericordiam ejus, et non desficiunt ab illo, ne cadatis. Qui timetis Dominum, credit illi, et non evanuitur merces vestra. Qui timetis Dominum, sperate in illam, et in oblationem veniet vobis misericordia.“ Ipsa item piissima colorum Regina ad solatium peccatorum, quorum refugium est, iam resipiscendum, ac timentium Deum, dixit: (33) „ Misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum.“ Hac et alia plura, que afferri poterant, Scriptura loca, ad mentientes præsertim, Dei misericordiam spectare, ad liquidum ostendunt. Quipote itaque ut is, qui Dei justitiam supernaturaliter formidans, ejus misericordiam implorat, iratum, immitem, immisericordem Deum ipsum, sicut imago eum describit, inveniat? Quomodo misericordia subsidijs privabitur?

13. Hucusque momenta recensui, que insipientiam meam præpediunt, quo minus conformitatem videat, consonantiamque, quam cum fide, et doctrina catholica habere possit concinniana imago. Atque id forsitan insipientibus aliis lectoribus, siqui tamen sint, monimento esse valet, ut eam imaginem cantè videant, et legant, ne in errorem improbandi conversionem peccatoris metu, aliquis pisi, ac supernaturalibus operibus factam, quæ in illa picturatur, et spernitur, induci umquam valeant. Et hoc quām maximè cavendum, etenim pector industrius imaginem prædictam, cum veram, meo iudicio, facere non potuisset, fecit pulchram, eam videlicet diversis eloquentiæ florculis, atque præstigijs ita exornans, ut ad decipiendum nata videatur: unde lectoribus præcauto opus est, quo adhibito, à deceptione immunes erunt, quia in picturitionibus rhetorics fallax gratia, et vana est pulchritudo, si deest veritatis compitus; et ideo decipi non possunt, nisi incantos.

14. Nec à me ullo modo expedandum, quod concinniana rejecta, veram ac genuinam ejusdem peccatoris meu conversi imaginem adumbrem; mihi enim omnino desicit summa illa, quæ ad id desiderabatur, recentissimi Tullii hujus pingendi rhetorice peritia. Ast, licet tanto operi impat sim, nativos tamen colores, quibus apprime effici ipsa quit, et debet, hic exhibeo. Il autem sunt, juxta Tridentinum, D.

Thomam, et ea, quæ haec duxi, supernaturales actus fidei, spei, timoris, et doloris, concupiscentia regni celestis, cessatio à culpa, exclusio voluntatis actualis peccandi, ad divinam misericordiam confugium, seu conversio, discussio insuper, collectio, et detestatio peccatorum, qua impius ille recognit annos suos in amaritudine animæ sua, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, feditatem, amissionem aeterna beatitudinis, et aeterna damnationis incursum, cum proposito melioris vite, seu emendationis, integra quoque culparum confessio, et firmum animi consilium Deo satisfaciendi, implendique iussa ejus omnia, ardens denique desiderium Dei ipsius gratiam, et amicitudinem necnon charitatem, amorem, penitentiam, contritionem, ac cetera dona, quæ justorum patrimonium sunt, Sacramenti receptione obtinendi. Cuncta hæc homo attritus, de quo res est, ante justificationem suam habet; et idcirco isti sunt nativi, ac veri colores, quæ illius, sive peccatoris Deum timentis, et charitate nondum diligenter pingenda est: si his utare, genuinam imaginem conficies. Imo et ipse prodigus, cuius penititudinem adeo eleganter describit Concinna, dotibus hisce ornatus fuisse dicendus est, alioquin ipsius in paternam domum regressus conversionem hominis attriti accurate non exprimeret, ac proinde expolita nimium descriptione illa ē re presenti non foret. His tamen admonendum censui, non esse necessarium, quod recensiti motus omnes explicite in justificatione semper inveniantur, namquidam ex ipsis in aliis possunt implicari. Sed probare nequeo, quod ipse Concinna ait, nimurum: (34) „ Ceteri in unico formaliter accepit, et nonnulli explicite, ac expresse concurrent debent, uti actus fidei, spei, et doloris, quibus ex eo addendus est initialis amor; secus enim peccator, qui credens, sperans, et dolens Sacramentum reciperet, justus fieret, quamvis explicite non amaret, quod ipse minime concederet. Verius tamen addit: „ Potest enim unico instanti peccator converti, ut patet in conversione S. Pauli Apostoli. Ideo autem Tridentinum, et S. Thomas post alios Patres ejusmodi actus in economia penitentia enumerant, quia juxta consuetum divina providentia cursum hoc ordine concurrunt ad justificationem.“

15. Superest nunc videndum quomodo peccator penitent, dum omnibus his bonis, atque operibus paratus ad Deum redit, ab ipso excipiat, et an scilicet benigne, an vero indignanter? Profecto si Concinna audiendus est, Pater colestis non parum irascetur, et sic peccatori affabitur: „ Ah fili nequam, et indignissime! Sicene Patrem, adi? Apage in malam crucem.“ Itane aiebat tandem? Ast apagesis resonum inversibile, ac Deo minime conveniens, quandoquidem objurgantia, et stomachantia verba isthac agerimè colesti Patri absque injuria ipsius manifesta, adjudicare quis poterit: „ Quid enim Deo ipsi magis incongruum, quid hoc responso magis dissentaneum? Quid eis bonitati, benignitat, longanimitati, clementia, ac mansuetudini repugnanti? Nemo, ut reor, nisi aut ignorans, aut certe non considerans hæc, et alia Dei attributa, et præsertim misericordiam, qua ipse timentibus præstò adest, et paternè subvenit, acrem, ac terribilem nimis resonionem istam eidem quid tribuere, nam ut cecinit Barellius:

(35) „ Humanam sobolem qui condidit unam;
 „ Ad se omnem gremio clemens invitat aperto,
 „ Patris ut errantes redeant ad peccora nati
 „ Partibus è terra cunctis, discrimine nullo.“

16. Longe aliter, quam communis sit pector philologus, suscepit revera Dominus mulierem adulteram, Samaritanam, Judam pruditorem in horto, et peccatores alios, plurimum ineffabili benignitate, ac mansuetudine, quamquam eorum aliqui nulla ederent timor, atque doloris indicia: illorum insuper consortium, familiaritatatem, convivialitatem pari dignatione, et clementia excipiebat: unde impiissimi ejus obrectatores latabant, et dicebant: (36) „ Cum publicanis, et peccatoribus manducat.“ Neque id Do-

H h 5

(23) Eccl. 2. 12.

(24) Rom. 10. 20.

(25) ibi 21.

(26) Matth. 9. 12.

(27) ibi 13.

(28) Ps. 192. 12.

(29) ibi 4.

(30) ibi 5.

(31) 2. 7.

(32) 2. 7.

(33) Lue. 1. 50.

(34) Diss. 1. c. 2. n. 16.

(35) De Christiana Relig. I. 2.

(36) Matth. 9. 12.

CAPUT. XXVII.

minus denegavit; et ut iporum ora obtinaret, dixit: (37) „Non est opus valentia, bus Medicus, sed male habentibus. Euntes autem discite quid est: misericordiam vestrum, et non sacrificium. Non enim veni vocare justos, sed peccatores. „Confer igitur, oro, haec verba, haec facta inestimabilem erga peccatores pietatem redolentiam, cum responsione, que à Concina Patri affingitur, et nil aliud spitat, nisi iracundiam, acerbitudinem, terrorem: agnoscesque protinus, responsionem hujusmodi Redemptori misericimo nullatenus convenire: et ideo peccatores jam respiscentes, ac supernaturali timore perculsi, ea neglecta, et Domini verbis, faelisque innixa, ad eum securi accedant, et misericordiam invenient, quia ut ait laudatus Poeta:

(38) „Christus sese omnibus offert
„Quasitus, celi immortalia dona daturus,
„Qua omnino possunt hominem facere unum beatum.“

17. Et quis sibi persuaserit, attritum hominem, qui fide, spe, timore, dolore, alijs que bonis, et operibus supernaturalibus, que modo recensui, ornatus ad Deum configuit, male ab eo susceptum iri? Nonne hoc idem esset, ac opera, et bona illa à Deo contemni? Deus autem quoniam ea despiciat, ducere valet? Ipsemet ea bona prabat: quomodo ergo illa despiciet? Ipse vires, ac virtutes, ut predios actus efficiat, peccatori præstat: et dum ab isto fuit, eidem succenset? Ipse recensita opera jubet; nec ea in statu gratia, et charitatis exequi nobis præcipit: et irascitur, dum peccator penitus illa facit? Ipse affectus eos omnes excitat, promovet, et nobis cooperantibus perficit: et dum illos in peccatore resipiscere videt, excedens, ac probare renuit? Ipse ad se nos peccatores vocat, convertitque: et nos ipsos, dum vocatione ejus, ac conversioni consentientes ad eum cofugimus, indignabundus spernere, et abs se rejicit? Haec omnia imago illa, haec auctor ejus

(39) „Persuadere cupit; credat Iudeus apella,
„Non ego.“

18. Ceterum quia (40) sentire de Domino in bonitate præcipimur, opere pretium erit, hic ostendere, cum non dure, sed blande, non aspere, sed lene, non irate, sed mitissime peccatores exciperi, dum isti ejus iussi præfata opera exequentes, ad ipsum redeunt. Porro id in ipsa prodigi historia, vel parabola conspicuum est: siquidem nec ejus intempestiva hereditatis peritio, nec inconsulta paterna domus desertio, nec bonorum, qua receperat, omnimoda dissipatio, nec vitiorum, ac criminum, quibus liberius ille indulserat, gravitate, et foeditate commodus pius pater, sed potius quasi haec omnia ignorans, vel obliviscens, redeuent ad se filium humanissime, et latissime suscepit. Unde (41) „Cum adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est, et accurrens cecidit super collum ejus, et osculatus est cum.“ Dein stolam primam dedit illi, convivium fecit, symphoniam, et chorum adhibuit, ut familia ejus universa laute, et latenter ederet, quia ut ipse filio seniori dixit: „Eupulari, et gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, et revixit; perierat, et inventus est.“ Ita nimur, non autem à Concina fixxit, prodigum filium patre excepti: et eodem proſus modo pater misericordiarum, et Deus totius consolatoris, qui seipsum in patre illo, sicut et peccatores in prodigo depingere voluit, penitentem suscepit, qui credit, sperat, timet, dolet, et alia opera supra recensita exequitur, atque his ornatis ad ipsum redit, dum quippe à longe videt, quia opera illa, et supernaturalia, non proxima, sed remota ad justificationem, seu justificantem Deum ipsum dispositions sunt: sed nihilominus misericordia motus ad eundem proxime medijs Sacramentis accedit; brachia sua, que in cruce expansa habet, et osculum pacis illi offert; stolam primam, hoc est, sanctificantem gratiam eidem præberet; convivio eucharistico cum postmodum suaviter alit; et ob ejus, qui peccati causa mortuus erat, et

(37) ibi 1.

(40) Sap. 1.

(38) ubi supra.
(41) Luc. 15. 20.

(39) Horat. 1. Sat. 5.

CAPUT. XXVII.

perierat, inventionem, resurrectionemque, celestis domus tota, ipso id disponente, exilaratur, siquidem (42) „Gaudium erit in Cœlo super uno peccatore penitentiam, agentem.“ Quapropter si fragilitate, qua laboramus omnes, vietus aliquando cecideris, ne te conciniana imago deterreat, nec tibi dolenti, timenti, ac supradicta opera omnia exercenti rigidum, et severum Dominum fore pertimescas; sed misericordiam ejus conspicies infinitam, cuius speciem, ut in ea innitaris, ipsem in hac parabola tibi ostendit; ad illum sicut prodigus ad patrem accede, et sicut prodigus ipse à patre, sic à Deo suscipieris. In Evangelium aperte innuit, atque ex illo ita asseruit, et occinuit Abadius piissimus vates his verbis:

(43) „Errastine? Redi tamen, excipere benigne:
„Quin præ morigerò, qui nil deliquerat umquam,
„Præ primogenito excipere benignius ipso.
„Surget in occursum, blandissimo et osculo, et arcto
„Te pater amplexu excipiet, promique jubebit
„Primam, quam prudens tibi in hos servaverat usus,
„Auro intertextam, et saturatam, ostroque nitentem
„Sartano vestem, digito dari et annullem, agique
„Festa, atque applaudi, et convivia magna parari.
„Qui pavidi rigidum Dominum, Regemque severum
„Creditis esse Deum, capere experimenta, venite:
„Vosmet quam suavis Dominus, gustate, videte.“

19. Sedenim Concina, cum negare non posset, prodigum juxta Evangelium, alter quam ipse pinxit, in paterna domo fuisse susceptum, omnibus videlicet humanitatis, ac pietatis officijs, ut in suo sensu abundet, ab eoque minime despectat, adjicit, prodigum ante reconciliationem amasse patrem suum Deum, ob idque ipsius gratiam indeptum. Ceterum si prodigus, quod Deum, patrem dilexerit, benignè suscepit est, conjicere hinc cuique erit, quod si amoris expers redivisset ira, et indignatione plenum invenisset patrem, terribilemque, quam ille describit, repulsam fuisse expertus; ac propterea actus fidei, spei, timoris, doloris, et cetera supernaturalia opera, quæ ante justificationem prodigus, seu peccator quivis habuisse creditur, neque ipsi ad salutem utilia, ne patri grata exitissent: frustraque proinde, dum timore, et non amore haec ipsa prstant, et ad Deum configunt, laborare peccatores. Atvero doctrina huic nullatenus calculum adjiciam, quia Quesnellum superius expositum tantillum spirare ipsa videtur.

20. Illum tamen audi: (44) „Filius prodigus famis angustia, et siliquarum nausea (cupiditate, et penuria) Evangelio conformius dixeris ajenti: cupiebat implere ventrem suum de silvis, quas porci manducabant, et nemo illi dabant.) excitatus, ad patrem trem redire statuit. A tam remota causa illius conversionis principium manavit: at statim ultra progressus exclamavit: Pater, peccavi in cœlum, et coram te: jam non sum dignus vocari filius tuus. Quin sua conversionis initio sic se allocuturum patrem decrevit: Dicam ei: Pater, &c. Peccavi in cœlum, id est, in Deum: similiter coram te, id est contrate. Porro Deus per Prophetam Malachiam, i. inquit: Si ergo pater uester sum, quibz est amor meus? Amore igitur erga Deum, patremque suum successus prodigus doluit de offensa eidem irrigata, stolamque primam obiit nocte aclementissimo patre.“

21. Leviusculum autem hoc est, quod etiam à Renato Drown, quem nec nomine quidem, clepsisse videtur, excepta tamen textus Malachie depravatione, de qua mox, quæ in auctore illo non invenitur. Agnovit sane prodigus, se in patrem ac Deum delliquisse: sed hoc eum amare non fuit. Idipsum cognovit, et confessus est Pharaon, dum dixit: (45) „Peccavi in Dominum Deum vestrum.“ Hoc pariter Iudas peni-

(42) ibi 7.

(44) Cap. 8. §. 5. n. 4.

(43) Carm. 7. de Deo.
(45) Exod. 30. 16.